

Təbib

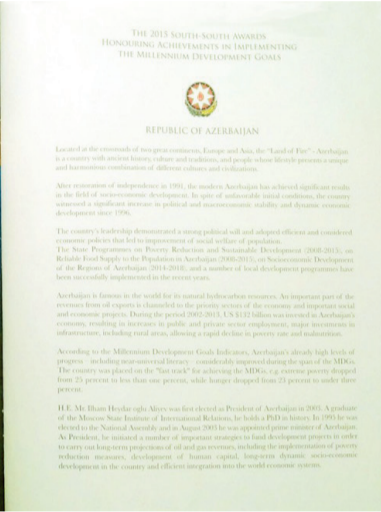
Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933 -cü ildən çıxır.

№ 16 (1613) 30 sentyabr 2015 - ci il

Qiyməti 40 qəpik

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev beynəlxalq "Cənub-Cənub" mükafatı ilə təltif olunub

İstiqamətində ölkə rəhbərliyinin siyasi iradəsi, bununla əlaqədar həyata keçirilən Dövlət proqramları, savadsızlığın və yoxsulluğun minimuma endirilməsi və Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinin uğurla həyata keçirilməsi istiqamətində görülən tədbirlərə görə "Cənub-Cənub" mükafatı ilə təltif olunub.

Mükafatı Prezident İlham

Əliyevin adından xarici işlər naziri Elmar Məmmədov qəbul edib.

"Cənub-Cənub" mükafatı BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı, Davamlı İnkişaf üçün Cənub-Cənub İdarəedici Komitəsi, Beynəlxalq Telekomunikasiya İttifaqı, Cənub-Cənub Əməkdaşlığı üzrə Beynəlxalq Təşkilat və

BMT-yə üzv bir sıra dövlətlər, agentliklər və fondlar tərəfindən təsis edilib.

Bu mükafat BMT-nin hesabatlarına əsasən, kənd təsərrüfatı və ərzaq təhlükəsizliyi, Minilliyin İnkişaf Məqsədlərində əsaslı irəliləyişlərə nail olmuş ölkələrə verilir.

AZƏRTAC

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2015-ci il üzrə beynəlxalq "Cənub-Cənub" mükafatı ilə təltif olunub.

Sentyabrın 26-da Nyu-Yorkda mükafatın təqdim olunması mərasimi keçirilib. Mərasimdə bildirilib ki, Prezident İlham Əliyev əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması

BU SAYIMIZDA

2014/2015-ci tədris ilinin yekunları və 2015/2016-cı tədris ilində universitet kollektivi qarşısında duran vəzifələr müzakirə edildi 2

Qarşılıqlı əməkdaşlığa dair müzakirələr aparılıb 3

S.ƏLİYEV: "TƏDRİSİN YÜKSƏK SƏVIYYƏDƏ APARILMASI MÜƏLLİMLƏRİN TƏLƏBƏLƏRƏ OLAN MÜNASİBƏTİNDƏN ASILI OLACAQ" 5

Rektor Prezident təqaüdüçüləri ilə görüşdü 4

ATU-nun xarici tələbələrinin ingilis dilinin səviyyəsini yoxlamaq üçün imtahan keçirildi 3

Akkreditasiya komissiyası yaradıldı 4

○ Sentyabrın 28-də Böyük Elmi Şuranın 2015-2016-cı tədris ilində ilk yığıncağını açan Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov əvvəlcə universitetin tərbiyə işləri üzrə prorektoru, II daxili xəstəliklər kafedrasının müdiri, professor Rafiq Məmmədşəhənovu 70 illik yubileyi münasibətilə təbrik etdi və 1974-cü ildən həyatını universitetimizlə bağlayan yubilyarın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdi: "1990-cı ildən kafedra müdürüdür, universitetin ictimai-siyasi həyatında çox yaxından iştirak edir. YAP siyasi şurasının üzvüdür, 91-lərdəndir və 22 ildir ki, universitetimizdə prorektor vəzifəsində çalışır. İki çağırış Milli Məclisin deputatı olub, yenə də YAP-ın namizədi kimi siyahıdadır, əminlik ki, 3-cü çağırış da seçiləcəkdir. Rəhbərliyi altında namizədlik və doktorluq dissertasiyaları müdafiə edilib. Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülüb, "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunub. Rafiq müəllimin xidmətləri çoxdur və hesab edirəm ki, universitetimizdə yüksək ixtisaslı həkim kadrlarının hazırlanmasında indən belə də əlindən gələni edəcəkdir".

2014/2015-ci tədris ilinin yekunları və 2015/2016-cı tədris ilində universitet kollektivi qarşısında duran vəzifələr müzakirə edildi

Öz növbəsində ona göstərilən diqqət və qayğıya görə universitetin rektoru, akademik Ə.Əmiraslanova və elmi şuranın üzvlərinə təşəkkürünü bildiren yubilyar "70 yaşın nə vaxt gəldiyini" hiss etmədiyini dedi və həmkarlarına 90-100 il ömür arzuladı.

Bundan sonra "Azərbaycan Tibb Universitetində 2014/2015-ci tədris ilinin yekunları və 2015/2016-cı tədris ilində universitet kollektivi qarşısında duran vəzifələr" barədə universitetin tədris işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyevin hesabatı dinlənildi.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təhsilin inkişafına və bu sahədə çalışan

Heydər Əliyev cənablarının və onun daxili və xarici siyasətinin layiqli davamçısı möhtərəm İlham Əliyev cənablarının ölkəyə rəhbərlik etdikləri zamanı təhsilə, səhiyyəyə, sosial inkişafa diqqətin artdığı dövr kimi səciyyələndirdi: "Onların yaxından dəstəyi və bilavasitə iştirakı ilə universitetin maddi-texniki bazası üç dəfədən çox artmış, müasir avadanlıq və multi-media sistemi ilə təchiz olunmuş 4 klinik tədris bazası tələbələr və professor-müəllim heyətinin istifadəsinə verilməmişdir. Keçən vaxt ərzində universitetin 41 kafedrası yeni klinik və tədris bazasına köçürülmüşdür".

2015/2016-cı tədris ilində I kursa hərbi tibb fakültəsi istisna olmaq-

müəllimlərə həmişə böyük diqqət və qayğı göstərdiyini xatırladan prorektor qeyd etdi ki, artıq Azərbaycan təhsil sistemi yeni inkişaf dövrünə qədəm qoymuşdur. Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin qayğısı, Heydər Əliyev fondunun həyata keçirdiyi layihələr ulu öndərin təhsil siyasətinin uğurlu davamı və inkişaf meyarıdır.

Azərbaycan Tibb Universitetinin 85 ildə keçirdiyi yolu araşdırdıqda bu ali tibbi təhsil müəssisəsinin sürətli inkişafının ölkəmizin müstəqillik illərinə düşdüyünü söyləyən S.Əliyev ulu öndər

la, 864 tələbənin qəbul olunduğunu nəzərə çatdıraraq prorektor bildirdi ki, həmin tələbələrdən 382-si dövlət hesabına, 562-si ödənişli əsasla təhsil alacaqdır.

Universitetə qəbul olan xarici vətəndaşlardan 19 nəfəri (keçən tədris ilində 18 nəfər) qardaş Türkiyə Cümhuriyyətində YÖK yolu ilə bizim universitetin «müalicə işi» və «stomatologiya» ixtisaslarını göstərərək qəbul olanlardır. Bildiyiniz kimi, həmin 82 tələbə universitetimizdə I-III kurslarda təhsilini başa vurduqdan sonra öz ölkələrinin müxtəlif universitetlərinin tibb

fakültələrinə köçürüldülər.

Universiteti tibb ixtisasları üzrə 957 nəfər bitirərək həkim ixtisası almışdır. Onlardan 115 nəfəri xarici ölkə vətəndaşdır. Universitetin həkim məzunlarından 63 nəfəri fərqlənmiş diplomuna layiq görülmüşdür.

Hesabat ilində hərbi-tibb fakültəsinin növbəti buraxılışı olmuşdur. Fakültəni bitirən 82 hərbi həkim və 38 hərbi feldşer Azərbaycan silahlı qüvvələri sı-

ra cəlb olunması üçün danışıqlar aparılmışdır. Bunun nəticəsidir ki, 2015/2016-cı tədris ili üçün universitetimizə 150-yə yaxın əcnəbi vətəndaş müraciət etmişdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu il universitetimizə yeni ölkələrdən - Liviya, Hindistan, Nigeriya, Əlcəzair ölkələrindən də tələbələr qəbul olunmuşlar. Bu da onu göstərir ki, ildən-ilə universitetimizə maraq artır və müraciət edən ölkələr sırasına

sahəmizdir. Əsas vəzifəmiz yüksək ixtisaslı həkim və eczacı kadrlar hazırlamaqdır. Şübhəsiz ki, elmi fəaliyyətimiz də, digər sahələr də vacibdir. Ancaq əsas işimizin ana xətti tədrisdür. Mən həmişə demişəm ki, tədrisdə islahatlar aparmaq çox çətindir. Bu islahatları ağrısız həyata keçirmək asan deyil. Ona görə də burada çıxış edən kafedra müdirlərinin narahatlığını yaxşı başa düşürəm. Əgər yadı-

ralarında xidmətə göndərilmişdir.

Artıq 4 ildir ki, rezidenturaya qəbulun 2 mərhələdə aparıldığını və hər mərhələnin 100 balla qiymətləndirildiyini vurğulayan S.Əliyev bildirdi ki, 2015-ci il qəbulu üçün müraciət edən 1280 nəfər həkim və məzunun 1119 nəfəri ATU-nun məzunları və ya sonuncu kurs tələbələridir. I mərhələdən keçid balını (30 bal) toplayanlar 1000 nəfər olmuşdur ki, onlardan da 958 nəfəri ATU-nun məzun və tələbələridir. I mərhələdə 60 baldan yuxarı nəticə göstərənler 218 nəfər olmuşdur ki, bunların da hamısı universitetimizin məzun və ya tələbələridir.

II Mərhələyə 1000 nəfər buraxılmışdır ki, onlardan 51 nəfəri imtahana gəlməmişdir. 949 nəfərdən 549-u lazımı miqdarda bal toplayaraq müsabiqəyə buraxılmışdır.

S.Əliyev hesabat dövründə Universitetin elmi-tədqiqat hissəsinin də xeyli məhsuldar çalışdığını diqqətə çatdıraraq vurğuladı ki, elmi işlərin nəticələrinə görə universitetin əməkdaşları tərəfindən 12 monoqrafiya, 18 dərslik, 44 dərs vəsaiti, 5 kitabça və sorğu ədəbiyyatı, 3 elmi əsərlər məcmuəsi, 32 metodik ədəbiyyat dərc edilmişdir.

Universitetin əməkdaşları xaricdə 419, eləcə də Respublika mətbuatında 724 elmi iş çap etdirmiş və müntəzəm olaraq çıxışlar etmişlər. 2014-cü ildə 8 Azərbaycan patenti alınmışdır ki, onlardan da 6-si ixtiraya görə, 2-si faydalı modelə görədir.

Məruzəsində universitetin tədris binalarında, klinikalarında, yataqxanalarında və həmçinin sağlamlıq düşərgəsində müəyyən əsaslı və cari təmir işləri görülməsinə də yer ayıran prorektor keçən tədris ilinin payız və yaz semestrələrinin imtahan sessiyalarının nəticələri üzərində xüsusi dayandı: "2014/2015-ci ilin yay imtahan-məqbul sessiyasının başlanğıcından 6 nəfər akademik məzuniyyətdə olmuşdur. Yaz semestri ərzində öz ərizələrinə görə 9 tələbə universitetdən xaric edilmişdir.

Ümumiyyətlə, tibb universiteti üzrə kəmiyyət göstəricisi 94,8% (keçən il 78,2%), keyfiyyət göstəricisi 60,9% (keçən il 44,5%) olmuşdur ki, bu da, göründüyü kimi, keçən ilin göstəricilərindən xeyli yaxşıdır.

Kredit sistemi üzrə imtahan verməli olanlardan 4018 nəfəri bütün imtahanlarda müvəffəq qiymətlər alaraq, sessiyanı başa vurmuşlar.

2015/2016-cı tədris ili üçün müxtəlif ölkə və səfirliklərlə sıx əlaqələr saxlanılmış, yeni əcnəbi tələbələrin universitetə

yeniyeni ölkələr əlavə olunur.

Tədris proqramına əsasən yaz imtahan sessiyasından sonra tələbə və dinləyicilərin istehsalat təcrübəsi haqqında da şura üzvlərinə məlumat verən S.Əliyev universitetimizə bu il qəbul olunmuş tələbələrin test imtahanlarında yüksək nəticələr göstərməsini xüsusi qabardaraq qeyd etdi ki, 944 tələbənin 395 nəfəri 600-dən yuxarı bal toplayaraq universitetimizə daxil olmuşdur, yeri gəlmişkən qeyd edim ki, onlar əlaçlı tələbələr hesab olunurlar.

"Ölkə başçısı İlham Əliyev cənablarının sərəncamına əsasən təyin olunmuş 102 Prezident təqaüdcüsünün 12 nəfəri bizim universitetə daxil olmuşdur" - deyən prorektor ötən illərdə universitetə qəbul olunan Prezident təqaüdcülərinin elə I kursdan aşağı qiymət alaraq bu adı itirmələrindən təəssüfləndiyini bildirdi.

S.Əliyev çıxışının sonunda universitet kollektivinin cari tədris ilində əvvəllər buraxılmış nöqsanları aradan qaldırmağa, tələbələrə aparılan tədris və tədris-metodik işi günün tələblərinə uyğun qurmağa çalışacağına əminliyini bildirdi.

Məruzə ətrafında çıxış edən kafedra müdirləri Eldar Qasımov, Arif Əfəndiyev, Ədalət Həsənov, eczacılıq fakültəsinin

nızdadırsa, Boloniya prosesinə ən gec qoşulan da Azərbaycan Tibb Universiteti oldu. Biz bir qədər gözlədik, xarici ölkələrin, Azərbaycanda bu sistemə keçmiş universitetlərin təcrübəsini öyrəndik. Əlbəttə, mən hesab etmirəm ki, bu ideal bir sistemdir, təbii ki, çatışmayan cəhətləri də var. Düşünürəm ki, bu sistemin çatışmayan cəhətləri üzərində işləmək lazımdır. Əsasnamənin içərisində elə məsələlər var ki, rektorun da səlahiyyəti yoxdur ki, onu dəyişsin. Bu əsasnamələrin bir çoxu həttə Təhsil Nazirliyinin yox, Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə həyata keçirilir. Sizin təkliflərinizlə bağlı biz dəfələrlə Təhsil Nazirliyinə müraciət etmişik. Sağ olsunlar, bir çox təkliflərimizi də nəzərə alıblar. Dərsə davamiyyətə görə bal götürülsə, tələbələr dərsə gəlməyəcəklər. Bizim psixologiyamızda da bir qədər fərq var. Yəni, xarici ölkələrdə bir çox mühazirələr könüllüdür. Biz mühazirələri könüllü ələsək, görün hansı mənzərə yaranar".

Universitetdə aparılan tikinti-abadlıq işlərinin səviyyəsindən və klinikaların fəaliyyətindən ümumilikdə razı qaldığını vurğulayan rektor nə qədər ağır olsa da, kafedralarda müəyyən ixtisasların labüdlüyünə də toxundu. Bu məsələyə insani nöqteyi-nəzərdən yanaşmağın

dəkani Tahir Süleymanov və immunologiya kursunun rəhbəri Lale Abdullayeva hesabatı qənaətbəxş qiymətləndirərək bu sahədə qazanılan uğurlardan, həmçinin mövcud çətinliklərdən söhbət açdılar. Həllini gözləyən problemlərlə bağlı təkliflərini irəli sürdülər.

Akademik Ə.Əmiraslanov müzakirələrə yekun vuraraq məruzə və çıxışlarda səslənən fikirlərə münasibətini açıqladı: "Biz hər tədris ilinin əvvəlində keçirilən elmi şuranın iclasında tədris işlərini müzakirə edirik, çünki tədris bizim əsas

vacibliyini önə çəkən universitet rəhbəri "Elektron universitet" yaratmaq istiqamətində də ciddi işlərin görüldüyünü şura üzvlərinin diqqətinə çatdırdı.

Sonda idman kafedrasının nəzdində yaradılan idman klubunun Əsasnaməsini və 2016-cı ilin əvvəllərində universitetin akkredite edilməsinə uyğun olaraq rektorun əmri ilə yaradılmış komissiyanın tərkibini təsdiqləyən Böyük Elmi Şura müsabiqə məsələlərini həll etməklə öz işini yekunlaşdırdı.

ATU ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında əlaqələr genişlənir

Bu günlərdə Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında Abu-Dabinin Cleveland Xəstəxanasının nümayəndələri ilə görüş keçirilib.

yib, qarşılıqlı mütəxəssis mübadiləsinin təşkil olunması istəklərini də açıqladı. Görüşdə ATU-nun

Görüşdə ATU-nun xarici işlər üzrə prorektoru Rəhimə Qabulova son illər universitetdə görülən işlər, açılan yeni klinikaların fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumat verib. Qeyd olunub ki, Universitetin Stomatoloji, Onkoloji, Tədris-terapevtik və Tədris-cərrahiyyə klinikalarının hər birində ən müasir tibbi avadanlıqlar

quraşdırılıb. Dünyanın aparıcı şirkətlərinin istehsalı olan bu cihazlar müayinə və müalicə işini ən yüksək səviyyədə həyata keçirməyə tam imkan verir. Abu-Dabinin Cleveland Xəstəxanasının direktoru Tariq S. El-Titi isə öz klinikalarının imkanları haqqında məlumat verib. O, ATU ilə gələcəkdə saziş imzala-

beynəlxalq əlaqələr üzrə şöbə müdiri Nadir Zeynalov, Tədris Terapevtik Klinikasının direktoru Surxay Musayev, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının baş həkimi Asiman Həsənov və Klinikasının beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin nümayəndəsi Aygün Şükürova iştirak edirdilər.

Təhlükəli infeksiyalar 3,5 dəqiqə ərzində aşkar ediləcək

Sentyabrın 22-də Azərbaycan Tibb Universitetinin (ATU) Tədris Cərrahiyyə Klinikasında ABŞ-ın "Zoll Medical Corporation" Şirkətinin təqdimatı baş tutub.

etməyə daha çox yardım edə biləcək yeni tibbi avadanlıqlar yaradılır. Məqsədimiz belə cihazları tanımaq, Azərbaycana gətirməkdir".

Təqdimat mərasimində kardio-

Təqdimat Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım zamanı tətbiq olunan yeni avadanlıqlara həsr olunub. Şirkətin Azərbaycan üzrə nümayəndəsi Cəmil Həsənovun sözlərinə görə, "Zoll Medical Corporation" əsasən təcili tibbi yardım avadanlıqları üzrə ixtisaslaşmış. "Bildiyiniz kimi, son illərdə Azərbaycanda bir çox sahələrdə güclü inkişaf əldə olunub. Səhiyyə, tibb sahəsi də bu sıradadır. Hər il insan həyatını xilas

monitor və defibrilyatoru özündə birləşdirən avadanlıq, onun verdiyi imkanlardan söz açılıb. Həmçinin, cihazın praktikada istifadəsi də nümayiş etdirilib. Həkimlər yeni aparatda ürək, ağciyər reanimasiyasının hansı formada yerinə yetirildiyini özləri sınayıblar.

Mərasimdə "Zoll medical corporation" şirkətinin Rusiyadakı nümayəndəliyinin kliniki məsələlər üzrə təmsilçisi Abdulsalmanov Sergey çıxış edib.

Qarşılıqlı əməkdaşlığa dair müzakirələr aparılıb

Sentyabrın 18-də Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında Türkiyənin Turgut Özal Universiteti Xəstəxanasının nümayəndələri ilə görüş keçirilib. Görüşün əsas məqsədi həm qarşılıqlı təhsil, həm də tüp bebek (süni mayalanma) tətbiqi yönündə ATU ilə əməkdaşlıq etməkdir.

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının baş həkimi Asiman Həsənov qonaqlarla görüş zamanı Azərbaycanda süni mayalanma ilə bağlı yüksək ixtisaslı mütəxəssislərə böyük ehtiyac olduğunu vurğulayıb. Baş həkimin sözlərinə görə, bu mövzu hazırda ölkəmizdə aktualdır və süni mayalanma yolu ilə övlad sahibi olmaq arzusunda olan ailələr çoxdur.

Görüş zamanı A.Həsənov qonaqlara Klinika haqqında da məlumat verdi. O, ATU-nun Tədris-Cərrahiyyə Klinikasının 2013-cü ildə fəaliyyətə başladığını, burada cərrahi və diaqnostik istiqamətlərdə 18 kafedra, 20 şöbənin fəaliyyət göstərdiyini bildirdi. Baş həkim qeyd etdi ki, il ərzində burada 2 min 800 tələbə, 400-dən çox rezident, 20-dən artıq doktorantın cərrahi ixtisaslı fənlər üzrə təhsili ilə 40 professor, 80 dosent, 120 tibb üzrə fəlsəfə doktoru məşğul olur: "Bizim tibbi mərkəzdə tələbələrin, rezidentlərin və doktorantların təhsili və biliklərini artırmaqları üçün müəssisə zəif, müxtəlif sahələrə aid bacarıq laboratoriyası vardır. Gənc mütəxəssis hazırlığını dünya standartları səviyyəsində aparmaq üçün MDB məkanında analoqu olmayan bacarıq laboratoriyalarında anatomic, funksional və mulyaj simulyantlar quraşdırılıb. Buradakı bir çox avadanlığın üstünlüyü ondadır ki, bu cihazlara kompüterə yüklənmiş məlumatlarla yanaşı, xəstənin də maqnit rezonans, rentgen, kompüter tomoqrafiyasından alınan görüntülərini yükləmək olur".

Turgut Özal Universiteti Xəstəxanasının Baş həkiminin müavini dos. Dr. İsmayıl Sərdaroğlu da rəhbərlik etdiyi müəssisə haqqında geniş məlumat verdi. Onun sözlərinə görə, 1996-cı ildə yaradılmış bu xəstəxana universitetin tibb fakültəsinə məxsusdur: "Xəstəxanalarımızda yüksək səviyyəli standartlara uy-

ğün xidmət göstərilir. Ən son texnologiya əsasında qurulmuş modern laboratoriyalarımız, əməliyyatxanalar və çarpayılı müalicə modulları, apteklərimiz, təcili tibbi yardım 24 saat xidmət verməkdədir". Qeyd olundu ki, xəstəxanalarda illik 200 min klinik xəstə, 6 min yataq xəstəsi olur. Hər il təxminən 3 min əməliyyat aparılır.

İ.Sərdaroğlu söylədi ki, hazırda xəstəxanada 250-dən artıq uzman doktor və ümumilikdə 800-dən çox əməkdaş var. Xəstəxananın 3 ayrı məkanda filialları fəaliyyət göstərir. Bura Türkiyənin hər tərəfindən və xaricdən xəstələr gəlir.

Qonaqlar xəstəxana tərəfindən göstərilən xidmətlər sırasında Qadın Xəstəlikləri və Doğum, Uşaq Sağlığı və Xəstəlikləri bölmələrini vurğuladılar. Klinikanın Qadın-doğum şöbəsinin müdiri dos. Dr. Zəhra Cansan Duvan rəhbərlik etdiyi süni mayalanma şöbəsinin fəaliyyətindən danışdı. Onun sözlərinə görə klinikalarına Azərbaycandan tüp bebek üçün gədənlərin sayı olduqca çoxdur və aparılan sorğular göstərir ki, xəstələrin xidmətdən məmnuniyyət səviyyəsi 95 faizdən də yüksəkdir.

Görüşdə Tədris Cərrahiyyə Klinikasının beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Aygün Şükürova iştirak edirdi. Sonda hər iki tibb müəssisəsi arasında qarşılıqlı əməkdaşlıqla bağlı müzakirələr aparıldı.

ATU-nun xarici tələbələrinin ingilis dilinin səviyyəsini yoxlamaq üçün imtahan keçirildi

Azərbaycandakı ali təhsil müəssisələri arasında Tibb Universiteti xarici ölkədən ən çox tələbə qəbul edən universitetlərdən biridir. Hər il olduğu kimi, bu tədris ilində də Azərbaycan Tibb Universitetində oxumaq istəyən xeyli əcnəbi gənclər universitetimizə müraciət edib.

Artıq xarici ölkələrdən olan abituriyentlərin dil biliklərinin yoxlanılması məqsədilə imtahan keçirilib. İmtahanın təşkil və prosesə nəzarət Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor Rəhimə Qabulova və ATU-nun xarici tələbələrle iş üzrə dekanlığı tərəfindən aparılıb.

Xarici tələbələrle iş üzrə dekan, tibb üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İsmayıl Əfəndiyev bildirib ki, rektorun emri ilə yaradılmış xüsusi komissiya ATU-ya müraciət etmiş xarici vətəndaşların təqdim etdiyi sənədləri araşdırıb. Bundan sonra tələbə olmaq istəyən əcnəbi abituriyentlər üçün yazılı imtahan keçirilib. Esse sınağında 34 nəfər iştirak edib. Bunlarda 32 nəfərin dil biliklərinin lazımı səviyyədə olduğu müəyyənənmiş. Onlar universitetin hazırlıq və birinci kursuna qəbul ediləblər.

Bu tədris ilində Azərbaycan Tibb Universitetinə qəbul olunmuş xarici tələbələrle universitetin tədris işləri üzrə prorektor, professor Sabir Əliyev və beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor Rəhimə Qabulova görüşüb. Prorektor onlara təhsildə uğurlar arzulayıb, hər bir kəsə gələcəkdə öz ölkələrində peşqar həkim olmağı diləyib.

Rektor Prezident təqaüdüçüləri ilə görüşdü

Sentyabrın 18-də Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov qəbul imtahanlarında yüksək nəticə göstərərək universitetə qəbul olan Prezident təqaüdüçüləri ilə görüş keçirdi.

Rektor Ə.Əmiraslanov çıxış edərək, cari ildə Tibb Universitetinə 24 nəfər Prezident təqaüdünə layiq görülən gəncin qəbul olduğunu bildirdi. Onun sözlərinə görə, bu tələbələr yüksək bal topladıqları üçün möhtərəm Preziden-

2015/2016-cı tədris ilində ATU-ya daxil olmuş Prezident təqaüdüçüləri

I müalicə-profilaktika fakültəsi üzrə

Məhərrəmov Pəri Qafil qızı
Ömərova Gülay Fərman qızı
Kərimli Ləman Araz qızı
Alıyeva Nərmin Üzeyir qızı
Dadaşova Səidə Əli qızı
Əliyeva Ayçin Rauf qızı
Bayramova Fərəh Məmməd qızı
İsmayılzadə Zərinə Şahin qızı
Yüzbaşova Sahilə Sali qızı
Cəfərli Lalə Elşən qızı
Həsənov İmamverdi Rövşən oğlu

II müalicə-profilaktika fakültəsi üzrə

Mahmudova Asya İdris qızı
Məcədov Nurlan Namiq oğlu
Quluzadə Nərmin Səfər qızı
Şirinbəyli Təranə Seymur qızı
İsayev Murad Sadiq oğlu
Rüstəmov Səidə Rəşad qızı
Mirzəyeva Nigar Bəhlul qızı
Nadirli Leyla Mehdi qızı
Bəğəliyev Namazəli Ağalar oğlu
Sədrəddinova Səbinə Niymət qızı
Şirinov Tural Vidadi oğlu
Eynallı Əlişah Elman oğlu
Cəfərov Elşən Eldəniz oğlu

texnologiyaların ən son innovativ avadanlıqları ilə təchiz olunub. Beynəlxalq standartlara uyğun olan bu təchizat ATU-da elmin və təhsilin yüksək səviyyədə aparılmasına geniş imkanlar verir".

Rektor Əhliman Əmiraslanov həmçinin qətd etdi ki, ATU-da tələbələrə yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə inşa edilmiş 6 yataqxana binasının

timiz tərəfindən "Prezident təqaüdü" ilə təltif ediliblər: "Bu münasibətlə sizi ürəkdən təbrik edərim, sizinlə qürur duyuram. Siz bu universitetin fəxrisiniz, qaymaqlarınız. Biz fəxr edirik ki, siz məhz bizim universiteti seçmişiniz".

Sözünə davam edən akademik Ə.Əmiraslanov tələbələrə ATU-nun maddi-texniki bazası, təhsil sistemi, imtahanların keçirilmə qaydası və tələbə yataqxanaları haqqında da ətraflı məlumat verdi. O, universitetdə bütün imtahanların insan faktoru olmadan, kompüter vasitəsi ilə, Virtual Test Mərkəzində (VTM) keçirildiyini dedi: "ATU-da yaradılmış 4 möhtəşəm klinika universitetimizin əsas maddi-texniki bazasını təşkil edir. Bu klinikalar elmi

fəaliyyət göstərdiyini bildirdi. Onlardan 1 və 6 saylı yataqxanalarda ATU-da təhsil alan oğlan tələbələr, 2 və 3 saylı yataqxanalarda qız tələbələr, 5 saylı yataqxanada isə xarici tələbələr yerləşdirilib. 4 saylı yataqxanada müvəqqəti olaraq məcburi köçkünlər məskunlaşıb. Hazırda ATU-nun 1 saylı yataqxanasında 172 nəfər, 2 saylı yataqxanasında 160 nəfər, 3 saylı yataqxanasında 291 nəfər, 5 saylı yataqxanasında 273 nəfər, 6 saylı yataqxanasında isə 368 nəfər tələbənin yaşadığını da tədbir iştirakçılarının nəzərinə çatdırdı.

Tədbirin sonunda rektor Ə.Əmiraslanov Prezident təqaüdüne layiq görülmüş tələbələrə hər birinə hədiyyələr təqdim etdi.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə "Təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası Qaydaları" təsdiq edilib. 2015/2016-cı tədris illərində ali təhsil müəssisələrinin akreditasiyası Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin qrafikinə uyğun aparılmalıdır. Buna uyğun olaraq təhsil müəssisələrinin akreditasiyasının keçirilməsinə dair Təhsil Nazirliyi tərəfindən xüsusi cədvəl hazırlanıb.

Toplantını açan universitetin tədris işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan Tibb Universiteti də həmin qrafikə uyğun olaraq akkreditasiyanı keçirəcək. Bu məqsədlə ATU-nun rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanovun əmrinə əsasən, akkreditasiya prosesini uğurla həyata keçirmək üçün 57 nəfərdən ibarət komissiya yaradılıb. Komissiyanın tərkibinə universitetin prorektorları, dekanları, kafedra və şöbələr müdirləri, professor və müəllimləri daxildir.

Komissiyanın yaradılması ilə bağlı keçirilən iclasda qeyd olundu ki, üzvləri təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası qaydalarına uyğun aparılmasına nəzarət edəcəklər. Onlar tərəfindən son kursda təhsil alan tələbələrə səviyyəsi

Akkreditasiya komissiyası yaradıldı

yoxlanılacaq. Bir neçə aydan sonra isə komissiya üzvləri özünütəhlil toplantısı keçirəcək və nəticələrə uyğun müvafiq məlumatları Təhsil Nazirliyinə təqdim edəcəklər.

İclasda ATU-nun tədris hissə müdiri, dosent Nəsimi Qasımov akkreditasiya üçün qarşıya qoyulan tələblər haqqında toplantı iştirakçılarında ətraflı məlumat

verdi.

Bildirildi ki, akkreditasiya-təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun və onun statusunun müəyyənləşdirilib təsdiq edilməsi prosedurdur. Təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası təhsil prosesinin təşkilinin, maddi-texniki bazasının, təhsil proqramlarının, kadr

potensialının, maliyyə resurslarının və təhsil infrastrukturunun qəbul olunmuş dövlət standartlarına və digər normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğunluğunun öyrənilməsi məqsədi ilə aparılır və təhsil müəssisəsinin statusunun müəyyən edilməsi, onun fəaliyyətinin növbəti müddətə uzadılması üçün hüquqi təminat yaradır.

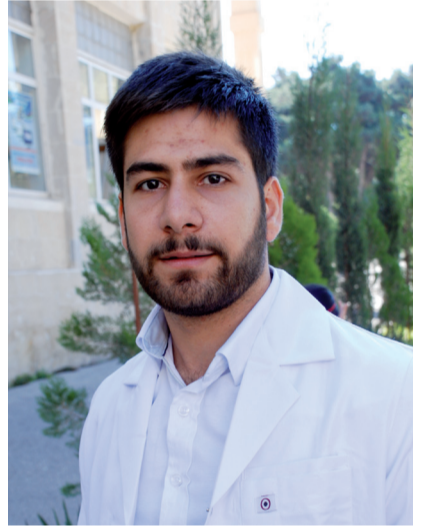

Hər il olduğu kimi, bu il də sentyabrın 15-dən etibarən Respublikada fəaliyyət göstərən orta və ali təhsil müəssisələrində yeni tədris ilinə start verilib. Qızmar yay tətildən qayıdan Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbə şəhərciyində də bir canlanma var. Tələbə-müəllimlərin yeni tədris ilinə necə başladıkları və ümumiyyətlə universitetdə bu münasibətlə hazırlığın hansı səviyyədə olduğunu öyrənmək məqsədilə tədris işləri üzrə prorektor, professor Sabir Əliyevin "Tabib" qəzeti üçün mövqeyini öyrənməyi lazım bildik:

- Bu il universitetin müalicə-profilaktika, stomatologiya, eczacılıq, hərbi tibb, tibbi profilaktika və tibbi biologiya fakültələrinə minə yaxın tələbə qəbul olub. Adətən yüksək bal toplayanlar universitetimizə qəbul olduğundan, bu il də elə olub. Sevindirici haldır ki, bu il qəbul olan tələbələrin 400-ə yaxını 600-dən çox bal toplayanlardır. Bu işə əlaç tələbə deməkdir. Tələbələrin 24-ü prezident təqaüdüçüsüdür.

S.ƏLİYEV:

"TƏDRİSİN YÜKSƏK SƏVİYYƏDƏ APARILMASI MÜƏLLİMLƏRİN TƏLƏBƏLƏRƏ OLAN MÜNASİBƏTİNDƏN ASILI OLACAQ"

"Bilik günü" münasibətilə hörmətli rektorumuz, akademik Əhliman Əmiraslanov tələbələrlə görüş keçirdi. Onun həm də bu günlərdə prezident təqaüdüçüləri ilə də görüşü oldu. Dəyərli tövsiyələrini verərək yeni tədris ilində onlara uğurlar arzuladı. Bildiyiniz kimi universitet rəhbərliyi daima əlaç tələbələrin fəaliyyətini diqqətdə saxlayır. Hər il olduğu kimi, bu il də "Sabah" qrupu təşkil olunub. Bu qrup 3-cü kursdan fəaliyyət göstərir. Aşağı kurslarda oxuyan tələbələr

carıqları mənimsəməsində müsbət rol oynayır. Yataqxana da əsaslı təmir olunaraq tələbələrin ixtiyarına verilib. Tələbələr üçün bu ildən başlayaraq kitabxana əsaslı təmirə başlayıb. Təmir başa çatdıqdan sonra elektron kitabxananın təşkil olunacağı nəzərdə tutulub. Bu da tələbələrin tədrisi yüksək səviyyədə mənimsəməsində əhəmiyyətli rol oynayacaq.

"Yeni dərslər nəşr olunub"

- Bu il tələbələr dərslər problemi ilə üzləşməyəcəklər ki?

- Son zamanlar yeni dərslərin sayı artıb. Bizim əksər kafedramızda dərslər hazırlanaraq çap olunub. Patoloji fiziologiya kafedrasında evvələr situasiyalarla bağlı və test suallarına dair dərslər olub. Dərslərimiz bir neçə il öncə həm kril, həm də latın əlifbası ilə çap olunmuşdu. Yenilənməyə ehtiyac olduğuna görə, kollektiv son tibbi nailiyyətlər nəzərə alınmaqla yeni dərslər hazırlayaraq çap etdirib, tələbələrə tədris olunur. Doğrudur, bütün kafedrlar hələ ki, azərbaycan dilində dərslərlə əhatə olunmasalar da, hesab edirəm ki, yaxın gələcəkdə bu problem mütləq aradan qaldırılacaq. Amma demək olar ki, kafedrların 90 faizi tam dərsləklə təmin olunub.

- Yüksək bal toplayan tələbələr sonralar tədris prosesində problemlərlə üzləşir?

- Yüksək balla universitetimizə daxil olan tələbələrin demək olar ki əksəriyyəti

limlərin tələbələrə olan münasibətindən asılı olacaq.

Tələbə çətinlikdən qorxmamalıdır...

Yeni tədris ilinin başlaması ilə əlaqədar tələbələrle də görüşüb, onların təəssürlərini oxucularımızla bölüşmək qərarına gəldik. Bizi ən çox maraqlandıran işə yeni qəbul olan tələbələrin fikirləri idi.

Hərbi tibb fakültəsinin I kurs tələbəsi Mirmövsum Şixəliyev uşalıqdan həkim olmaq arzusunda olduğunu bildirir. O, evvələr stomatoloq olmaq

əsgərlərimizdir. Ona görə də qəlbimdən keçdi ki, Vətənimizi göz bəbəyi kimi qoruyunların sağlamlığının keşiyində durum. Hesab edirəm ki, mən bu addımı atmaqla qismən də olsa, Vətən qarşısında borcumu yerinə yetirmiş olaram".

I müalicə işi fakültəsinin I kurs tələbələri Aytac Həmidova, Dürdanə Yusifova, Şəms Qurbanzadə, Fidan Rüstəzadə, Raya Əliyeva, Elvin Mirzəyev də həkim olmaq arzusunda olduqlarını bildirdilər. Universitetə qəbul olduqları üçün çox seviniblər. Müəllimlərdən və tələbə yoldaşlarından razılıq etdilər. Qədem qoyduqları bu yeni heyətdə özlərinə dost və rəfiqə də tapıblar. Savadlı həkim kimi universiteti bitirmək arzusunda olduğunu da bildirdilər.

Fətəliyev Məhərrəm də 580 bal toplayaraq stomatologiya fakültəsinə daxil olan tələbələrdəndir. Ona stomatoloq olmaq arzusunda atası aşılayıb. Məhərrəm deyir ki, atasının bu peşənin incəlikləri ilə bağlı söylədiyi fikirlərin müsbət təsiri olub. Hesab edir ki, bu peşəni müəllimləri ona bir daha sevdirecəklər.

"Bu ölkəni və milləti çox sevdim"

Bəllidir ki, universitetdə yerli tələbələrle yanaşı, minə yaxın əcnəbi tələbələr də təhsil alır. Biz onlarla da görüşməyə nail olduq. İran İslam Respublikasından olan II müalicə-profilaktika fakültəsinin 3-cü kurs tələbəsi Saman Möhtati Tibb Universitetində təhsil aldığı üçün fəxr etdiyini bildirdi: "Bu universitetdə yaxşı oxu-

və bizə göstərdikləri diqqət və qayğıdan tam razıyıq"

Kerküklü Ömer Hamdi Cihad da S.Möhtati ilə eyni fakültədə oxuyur: "Burada oxumaq mənim üçün böyük fəxrdir. Elə uşalıqdan həkim olmaq istəmişəm. Müəllimlərimizdən razıyam. Azərbaycan və bu ölkənin insanları mənim çox xoşuma gəldi. Əgər universiteti bitirəndən sonra bir həkim kimi məni burada saxlasalar, məmuniyyətlə razılıq verərəm. Hər şey qaydasındadır."

Əlbəttə, yeni tələbə üçün yeni şərait alışmaq müəyyən vaxt tələb edir. Dərslərin ağırlı-

üçün də bu tipli qrup yaradılır. Çalışırıq ki, tələbələr həmçinin ingilis dilində də dərslər alsınlar. Tədrisin yüksək səviyyədə təşkilini təmin etmək məqsədi ilə möhtərəm Prezidentimizin fərmanları ilə universitetin yeni klinikaları inşa edilərək istifadəyə verilib. Tədris aparma ərazisi əvvəlki illərə nisbətən 3 dəfəyədək genişləndirilib. Bu da, heç şübhəsiz, tələbələrin tibbi ba-

ğı oxumaq və çalışmaq istəyən tələbəni heç vaxt qorxutmamalıdır. Onlar bir şeyi unutmamalıdır ki, nə qədər ağırlığa qatlaşırsalar və nə qədər çalışsalar, bir o qədər yaxşı mütəxəssis olacaq, xalqına bir o qədər xeyir verəcəklər. Onlara yaxşı həkim olmalarını arzulayan

Qabil ABDULLAYEV

Fotolar Cənnətali Çingizindir

Fikrin və düşüncənin dalğaları. Beynin alfa ritmləri

Azan səsinə, tibet monaxlarının ruhani musiqisini və qriqorian nəğməsinə dinlədikdə səsin, süzülərək döyünən bir ton əmələ gətirdiyini duyuruq. Fərqli musiqi alətlərinin səsləri və bir tonda xor oxuyan insanların səsi də döyüntü (ritmik dalğa) əmələ gətirir, səslərin və alətlərin səsi eyni ahəngli olursa döyünmə yavaşlayır, fərqlənərək aralandaqda isə sürətlənir. Bu, ən maraqlı effektlərdən biridir

Tədqiqatçı Pover Monro olmasaydı, bu effekt yaqın ki, təkcə musiqiçilər üçün maraqlı olardı. Elm aləmində bunun geniş yayılması baxmayaraq səsin hər iki qulaq vasitəsi ilə (sterofonik) eşitdikdə insanın ovqatına təsiri öyrənilməmişdir. P.Monro insanın müxtəlif istiqamətlərdən (sağ və sol kanalla) tezlikləri yaxın səslərin eşidilməsini binaural adlanan döyünmə və ya binaural ritm kimi duyulduğunu kəşf etdi. Bir qulaq tezliyi 330 dal/san təmiz ton eşidirsə, digəri isə 335 dal/san tezlikdə eşidir. Beyin yarım kürələri bu bir yerdə işləyir və nəticədə o döyünmənin tezliyi $335 - 330 = 5$ dal/san tezlikdə eşidilir, bu həqiqi zahiri səs deyil, əksinə kabusdur. Bu, insan beynində iki eyniahəngli işləyən beyin yarım kürələrindən gələn elektromaqnit dalğalarının sintezi nəticəsində yaranır. İnsan bu "səsləri" eşidən zaman, beynində nə baş verir?

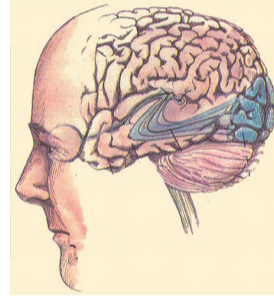
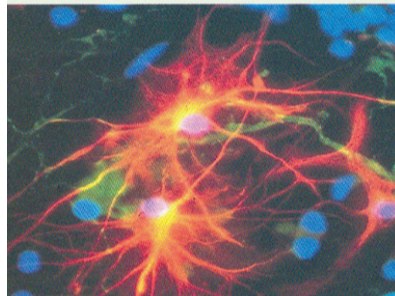
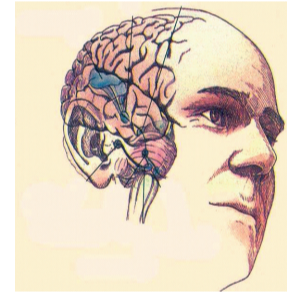
İnsan beyni təbiətin ən böyük sirridir. Mil-yarlarla sinir hüceyrələrinin qiğant populyasiyaları və sinir əlaqələrinin daha çox astronomic ədədlə sayı təbii inkişaf edən effektiv neyronlararası kombinasiyalar, özü - özünü təsdiq edən formada məxsusi quruluşla malikdir. İnsanın motivasiyaların proqramlaşdırılmasında və davranışlarında, mismar çalınması kimi sadə aktlardan elmi hipotezlərin düşünülməsində, mürəkkəb şəxsiyyətlərə əlaqələrin və ekzistensial düşüncələrə qədər, bu proseslərin yaranmasının subyektiv obrazı, real ilkin təqdim olunma şəklində davam edir. Bütöv hər şey və təbiətin özü də, beynin hakim araşdırması nəzarətindədir. Psixofizioloqlar sinir hüceyrələrinin membranında 70-80 mkv elektrik potensiallarını aşkar etdi. Membran potensialının və sinir impulslarının akson boyunca yayılması, kaskatla gücləndirilmiş elektrik signalı vasitəsilə təchiz olunmuş, bunu adi voltmetrlə qeyd etmək olur. Neyronların dinamik vəziyyəti yüngül gecikmələrlə elektrik qeydedicilərinin əqrəblərinə ötürülür. Beyin qabığını elektrik fəaliyyəti yuz dəfələrlə zəifdir. Bunu ilk dəfə alman psixiatri Hans Berqer öyrənmişdir.

Son illərdə elektroensefaloqrafiya (EEG) müayinə üsulunun kəşfi beynin bioelektrik fəaliyyətinin öyrənilməsinə imkan yaratdı. Baş beynin ritmlərinin tezliyi, müəyyən şəraitdə, məsələn: zəif elektrik cərəyanı impulsları, işıq parıltısı və səs şıqıltısı, işıq dalğalarının tezliyi, beyin ritmlərinin təbii tezliklərinə uyğundur eyni ahəngli olur. Baş beynində qıçıqlara müvafiq 8,0-25 hs intervalda tezliklər asanlıqla izlənir, məşq nəticəsində bu tezlik fasilələri beynin təbii tezlik diapazonuna genişləndirir. Hal-hazırda beynində 5 əsas ritm ayırılır: fikrin və düşüncənin müxtəlif hallarında, onların özünə məxsus diapazonu və tezliyi üstün olur. Bu dalğalardan sürəklisi beta - ritmlərdir. Ayrıq vəziyyətdə, gözü açıq ətrafı seyr etdikdə və ya cari problemlərin həlli üçün fikrimizi cəmləşdirdikdə, dərk etdikdə və narahətçilik, qorxu, təşviş zamanı da beynimizdə 14 - 40 hs, (müasir fikrə görə 100 hs qədər) tezlikli beta dalğalar üstünlük təşkil edir. Depressiya, seçici diqqətin pis olması və informasiyanın yadda saxlanması zamanı beta dalğalar itir. İnsanların müəyyən qisminin beynində böyük həcmdə yüksək tezlikli beta və çox kiçik həcmdə alfa, teta diapazonu relaksasiya dalğalarının üstünlüyü olmaqla gərgin vəziyyətdədir. Onlar siqaret çəkmək, çox yemək, şirnikləşdirici oyunlar, narkotikdən və alkoqolla içkilərdən asılılıq kimi tez-tez səciyyəvi davranışlar edirlər. Bunlar belə şeylərə müvəffəq olan insanlardır, onlar zahiri qıçıqlara qarşı çox həssas və digərlərdən fərqli olaraq, daha tez cavab verirlər. Adı hadisələr onlara həddən çox stressli görünür, gərginlik və təşviş azaltmaq üçün spirtli içki və narkotikdən istifadə etməyə məcbur olurlar. Gərginliyin artması-organizmin neyrotənziyinin pozulması ilədir. Bu insanların beynində müxtəlif təsirlər beta fəallığın həddini aşağı salır və uyğun olaraq

relaksasiyaedici alfa və teta ritmlərin faizlə miqdarını artırır.

Amerikada "Milli Mental sağlamlıq institutu" nun banisi Ph. Henri Adams və Vaşinqton müqəddəs Elizabet qospitalının «alkoqolizmin tədqiqat proqramı» üzrə mütəxəssisləri, qısa alkoqol inandırıcı təlqin müşayiətləri zamanı alfa - teta relaksasiyasının bir mövsümündən sonra ən ağır spirtli içki ayaqları, son iki həftə ərzində alkoqola tələbatın səviyyəsini 55% azaltmış müəyyən etdilər. Doktor Adams bu üsulla bağlı jurnalistlərə belə deyir: "bu təsir üsulu çox sadə, hazırlanması, istifadəsi əhəmiyyətli və effektivdir", hər hansı tibbi təhlükədən və əlavə riskdən azaddır. Təsdiqini tapmış bu üsul asılılıq vəziyyəti sindromunu kəskin azaldır, dərin relaksasiya yaradır, bununla da kefləndirici maddələrin (narkotik və alkoqol) qəbulu həvəsini söndürür.

Gözümüzü yumduqda, fikirləşməyəndə zəifləyərək fəaliyyətsizləşdikdə beynində 8-13 hs tezlikli alfa dalğalar aşkar edilir. Bu hal belə davam edərsə, beynində alfa dalğalar üstünlük təşkil edir, bu xoş bir sakitlik halı alfa vəziyyəti adlanır. Digər tədqiqatçılar göstərmişdir ki, beynə təsir zamanı bəzi məlumatların mənimsənilməsi üçün mükəmməl nümunə, bizim yaddaşımızda, dəlillər, faktlar, yazılı məlumatların, hansı ki, alfa diapazonu fonunda həmin an hazır olmasıdır. Şərqdə təkbətək vurmuş döyüşçülərdə "usta vəziyyəti" deyilən bir düşüncə var və EEG müayinə göstərdi ki, bu an insan beynində alfa dalğalar daha üstündür. Beynin alfa fəallıq fonunda əzələ reaksiyasının sürəti adi vəziyyətdən on dəfə

yüksək olur. Stressiz sağlam insanın EEG-də alfa dalğalar üstün olur. Onların azlığı, stressin, mükəmməl olmayan istirahətin bəca-rılmaması və nəzərə çarpan öyrənilmə, beynin fəaliyyətinin pozulmasını və xəstəliyi təsdiq edir. "Alfa vəziyyətdə" beynində beta - endorfin və enkefalinlər çox sintez olunur, xüsusən bu (narkotiklər) sevinçə, istirahətə və ağrının azalmasına şərait yaradır. Həmçinin alfa ritmlər özünə məxsus şüurlu, şüuraltı (instinqtiv) əlaqəni təmin edir. EEG-fik tədqiqatlarla müəyyən edilmişdir ki, uşaq yaşlarında güclü ruhi sarsıntı almış, həmin hadisələrin iztirabını çəkən insanların beynində alfa dalğalar zəifləmiş olur. Analoji səhnə, hərbi müdaxilələr və ekoloji fəlakətlər nəticəsində sarsıntılardan əziyyət çəkən insanların beynin bioelektrik fəaliyyətində müşahidə edilir. Nə qədər ki, sensor - hərəkət ritmlər alfa diapazonu dalğaların öhdəsinə düşür, belə aydın olur ki, posttravmatik sindromlu insanlarda nəyə görə hissi surət təməllərinə iradi yanaşma çətinləşir (bunun, əsasında ənənəvi, dərmanlı psixoterapiya) və ya ekstrasensor bacarıqlar yaradılır. Adı halda insanlarda alkoqola və narkotikə aludəçilik onunla izah edilir ki, onlarda kifayət miqdarda alfa dalğalar generalizə olunur. Həmçinin narkotik və alkoqol keflənmələri zamanı beynində alfa ritmlərin aktivliyi kəskin artır.

Oyaq halın yuxuya keçən anında beynində dalğaların tezliyi yavaşlayır 4 - 8 hs diapazonda teta dalğalar aşkara çıxır və bu vəziyyət mürəgü halı adlanır. Uşaqlarda bu gözənilməz və aydın yadda qalan yuxu görmələrlə müşahidə olunur. Teta vəziyyəti ağıllı şüursuz tutum hissəsinə daxil olmaqla sərbəst şüurdə ayrı-ayrı təsəvvürlərin qavranılması zamanı yaradıcılıq ideyalarının qəfildən şölələnməsidir.

XIX əsrdə Frençmen Mauri belə psixofizioloji vəziyyəti hipnaqoqika adlandırmışdır (yunanca hipnoz - yuxu, aqnoqeous - isə nəql edəndir). Hər Şərq fəlsəfi ezotrik şkalaya görə (hipnoqoqiya) əsrlərlə yaradılaraq, xüsusilə təkmilləşdirilərək bu vəziyyətə çatmaq üçün hazırlanmış psixotexnika və rituallardan istifadə olunmuşdur. Şərq dininə görə hipnoqoqiyanın istifadəsi məhdudlaşdırılmışdır. Belə məşhur şəxsiyyətlər Aristotel, Brams, Pucci-

ni, Vaqner, Fransisk Qoya, Edqar Alan Po, Carlz Dikkens, Salvador Dalli, Henri Ford, Tomas Edisson və Albert Eynşteyn kimiləri hipnoqoqiyanı öz yaradıcılıqlarında texnika kimi istifadə etmişlər və bu barədə hələ Aristotel də əsərlərində yazmışdır. Məsələn, Edisson öz kəşflərində gərgin iş rejimində çalışmış və fikirlərində çətinliklərə qarşılaşdıqda mürğələdiyi anda əlində oynadığı xüsusi metal şarın qəfildən əlindən düşdüyü zaman gurultulu səsi onu yuxudan oyadır və hansı ki o, oyanan an çox tez-tez nisbi proyeqlərin yeni ideyaları üzərində işləyirmiş.

Yuxuda və huşsuz vəziyyətdə olduqda beynində tezliyi 4 imp/s - dən aşağı olan delta dalğalar qeyd edilir. Müəyyən insanlar delta vəziyyətdə olaraq hissiyatlarını itirmirlər, qanuni olaraq bu dərin trans və ya "qeyri - fiziki" vəziyyətlə assosiasiya olunur, bu zaman beynimiz somatotrop hormonu ifraz edir, intensiv olaraq bu özünü bərpa və özünüməalicə ilə müşahidə olunur. İnsan bir şeylə maraqlandığını biruzə verdikdə, beynində - beta fəallıqla yanaşı, delta dalğalar da artır. Beyin ritmlərinin kompyuterlə analizləri, ayıq vəziyyətdə beynində bütün tezlikli diapazonların iştirakının olduğu imkan yaratdı, beynin iş qabiliyyətinin effektivliyindən asılı olaraq bu an beyin yarım kürələrinin simmetrik zonalarda bütün diapazoda dalğalar daha çox koherentliklə (sinxronluq) müşahidə olunaraq qeyd edilir. EEG müayinə üsulu ilə müasir dövrdə yüksək yerləşən xəstəxanalar nevroloji şöbə və tibbi müəssisələr, poliklinikalar, bu işlə əlaqədar elmi tədqiqat idarələri

təsirləri aşkar edilmiş və Almanyadakı Qubernator universitetinin klinikasında insanlarda gecə yuxusunun funksional blokunu öyrənmək üçün EEG seqmentləri birgə tədqiq edilmişdir. Yuxu fazaları təcürbəli eksperimentlərlə "əllə" təyin olunur və subyektiv kriterilərə əsasən, praktiki avtomatlaşma şəklində gətirmək olur. Gecə qeyd olunan EEG-nin seqmentləri qabaqcadan məlum olmayan obyektiv həqiqətlərə baxmağa imkan verir, klassik yuxu fazaları EEG-nin sayına uyğun gəlir və yuxunun digər stadiyaları üçün səciyyəvidir. Bu ondan xəbər verir ki, yuxunun dərin fazalarında ayıq vəziyyətin qısa zamanları aşkar edilir, hansı ki, insan tərəfindən subyektiv olaraq müddətin qısa olmasına görə əhəmiyyət kəsb etmir.

Hindistanda Kampur şəhərində Texnoloji İnstitutun tədqiqatçıları, nəsililərlə yoqa ilə məşğul olanların meditasiya dövründə EEG-də seqmentlərin strukturunda hər şeydən əvvəl ayıqlıq vəziyyətində yüksək diapazonlu növbələşmələrlə, qısa seqmentli alfa (8-12 hs) və teta ritmlərin (3-6 hs) tezlikləri ilə fərqi göstərmişlər. İndi, EEG-nin fenomenlərinə oxşar görsənməsi şüurun vəziyyətinin dövrü dəyişikliyinə xəbər verir və bunların sistemli öyrənilməsinə gətirib çıxarır.

EEQ-də seqmentdən seqməntə keçmə anları, vaxta uyğun, bu sahələrdə cari işlərin razılaşdırılmasının təsdiq edilməsi ideyasını meydana çıxarır. Belə kombinasiyalarda EEG-nin qeydi: alın, mərkəz, təpə, gicgah, ənsə və s. nahiyyələrdən daha çox, məsələn 16 elektrodla 120 kombinasiya yaratmaq olur. Fərqli funksional vəziyyət üçün müddət və əməliyyata uyğun EEG aparmalarında vertikal boyunca bu kombinasiyaların sinxron portretini yaratmaq, seqmentlərin sərhədlərlə uyğun gəlir. Araşdırılan tədqiqatın proyektı çərçivəsində alimlər müxtəlif psixi gərginliklərə uyğun aydın ifadə olunan maraqlı portretlər almışlar.

Beynin strukturlarının öyrənilməsi, müxtəlif tapşırıqları yerinə yetirən insanlar da generalizə olunmuş psixi vəziyyətin yüksək həyəcan vəziyyətinə uyğun xüsusiyyəti barədə maraqlı məlumatlar aşkar etdi. Bunlar nevrotik və psixosomatik patologiyaların əmələ gəlməsində vacib rol oynayır və bu tədqiqat işi təbabət üçün çox vacib nəticələrə gətirəcək. Psixi funksiyalar EEG-nin spesifik paterilərlə əks olunur. Bunları həmişə fikirləşmək olmur, hansı ki, öz gücü ilə tədqiqatçılara insan psixikasının növbəti sirrini cəm şəkildə açmağa imkan verir. Bu sahədəki yüksək nailiyyətlərə baxmayaraq, ən maraqlı eksperimentlər, qalmaqallı məsələlər hələ öndədir. Professor Ə.Allahverdiyev rəhbərliyi ilə bütərtat dövrdə baş beynin yaşa müvafiq inkişaf tempi, cinsiyyətə uyğun fərqi, həmçinin normal fiziologiya kafedrasının müdiri prof.A.Məmmədov və əməkdaşlarla birlikdə tərəfimizdən müxtəlif funksional vəziyyətlərdə və davamlı stresslə yaranan funksional və somatik xəstəliklər zamanı öyrənilməsi və onların qeyri ənənəvi (musiqi ilə) dərmanlı korreksiyasında seqmentlər arası vəziyyətlər, teta-alfa relaksasiya kimi problemlər geniş araşdırılaraq və çox maraqlı nəticələr əldə olunmuş, yerli və xarici mətbuatda dərc olunub. Müasir dövrdə, tərəfimizdən insanın psixi proseslərinin yaradıcı tənziyi mexanizmlərinin öyrənilməsi eksperimentləri planlaşdırılıb. Müasir texniki vasitələrin köməyi ilə hazırlanmış və proqramlaşdırılmış sistemlərlə müayinə olunan şəxslərin funksional münasibətləri beyin strukturları ilə qarşılıqlı əlaqələrini sərbəst surətdə modifikasiya etməyin yolları öyrəniləcək. Hər-də bu yolda "iradə azadlığı" nın sirlərinin üstündən pərdə götürüləcəkdir: maraqlıdır, bu metafizik alleqoriyadırımı, yoxsa zərərli təmsildirmi, yoxsa real psixofizioloji prosesdirmi?

Əhməd KAZIMOV,
Normal fiziologiya kafedresinin
professoru, t.ü.e.d

Baş nazirin müavini: Dərman preparatlarının keyfiyyətli olması ən vacib məsələdir

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 mart 2015-ci il tarixli Fərmanı ilə Nazirlər Kabinetinə dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi və həmin qiymətlərə nəzarətin həyata keçirilməsi qaydasının, Tarif Şurasına isə dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsinin təmin edilməsi tapşırılıb. Fərmanın icrasını təmin etmək məqsədilə Nazirlər Kabineti tərəfindən 3 iyun 2015-ci il tarixli qərarla "Dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi və həmin qiymətlərə nəzarətin həyata keçirilməsi Qaydası" təsdiq edilib. Bu gün dərman bazarında olan durum, qiymətlərinin tənzimlənməsi və keyfiyyəti əhəlinin çox böyük marağına səbəb olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Əli Əhmədov sentyabrın 22-də pay-

taxtda yerləşən bir sıra apteklərdə əhaliyə göstərilən xidmətlərin vəziyyəti ilə maraqlanıb. "Zeytun" aptekinə gələn Əli Əhmədov burada dərman preparatlarının qiyməti və keyfiyyəti ilə tanış olub, aptek işçilərinin problemləri ilə maraqlanıb və onlara öz tövsiyələrini verib. Söhbət zamanı əczaçılar dərman vasitələrinin satışının yeni qayda ilə həyata keçirildiyini, dərmanların qiymətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı qərarı alqışladıklarını bildiriblər.

Jurnalistlərə müsahibə verən Baş nazirin müavini deyib ki, sentyabrın 15-dən etibarən Tarif Şurası tərəfindən təsdiq edilmiş 25 təsiredici maddə üzrə 1057 adda dərman vasitəsinin yeni qiymətləri qüvvəyə minib. Artıq ölkənin bütün apteklərində həmin dərman vasitələrinin eyni qiymətə satışı həyata keçirilir. Satışına icazə verilən digər dərmanların qiymətləri isə yaxın vaxtlarda müəyyən ediləcək. Bu addımın atılması heç də təsadüfi deyil. Son vaxtlardakı Azərbaycanın dərman bazarında dərman satı-

şında vahid qiymətin olmaması əsas problemlərdən biri idi. Prezident İlham Əliyevin Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasındakı nitqində dərmanların qiymətləri ilə bağlı iradlarından sonra bu istiqamətdə müvafiq tədbirlər görülməyə başlanılıb. Məqsəd əhaliyə göstərilən tibbi xidmətin səviyyəsinin yüksəlməsinə nail olmaq, dərmanların baha qiymətə satılmasının qarşısını almaqla vətəndaşların büdcəsinə müsbət

təsir göstərməkdir.

Əli Əhmədov qeyd edib ki, bu praktika dünyanın əksər ölkələrində tətbiq olunub. Qarşıda duran daha vacib məsələ dərman vasitələrinin keyfiyyətinə nəzarəti gücləndirməkdir. Dərmanların keyfiyyətli olması ən vacib məsələdir. Bu funksiyayı Səhiyyə Nazirliyinin nəzdində yaradılmış qurum həyata keçirir. Söz yox ki, bu qurum öz fəaliyyətini daha da gücləndirəcək. Burada yaradılan şərait onu göstərir ki, Azərbaycanın dərman bazarı ciddi şəkildə nizam-intizama cəlb olu-

nur. Bu, ondan xəbər verir ki, atılan addım doğrudur və vətəndaşlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Dərman qıtlığına toxunan Baş nazirin müavini vurğulayıb ki, Azərbaycanda lazımı dərman ehtiyatı var və bu, daim idarə olunan bir prosesdir. Səhiyyə Nazirliyi bu istiqamətdə qabaqçılıq tədbirlər görür. Ola bilsin ki, dərmanların qiymətlərinin tənzimlənməsi ilə əlaqədar qısa vaxtda problemlər ortaya çıxsın, amma gələcəkdə onlar tamamilə aradan qaldırılacaq. Ölkədə dərman qıtlığı olmayacaq. Dünyada çoxlu dərman növləri var. Apteklərimizdə bir adda dərmanın tapılmaması o tərkibdə dərmanın olmaması anlamına gəlmir.

"Ölkəyə idxal olunan bütün bahalı və ucuz dərmanların üzərində Tarif Şurasının müəyyənləşdirdiyi qiymətlər olacaq. Məqsədimiz Azərbaycana bahalı dərmanların idxal olunmasının qarşısını almaq deyil. Söhbət ondan gedir ki, gətirilən dərmanların üzərinə daha yüksək qiymətlər qoyulmasın", - deyər Əli Əhmədov bildirib.

Azərbaycanda həkimlərin sayı açıqlanıb

Hazırda ölkəmizdə həkimlərin sayı 32 min 800 nəfərdir. Orta tibb işçiləri isə 56 min 100 nəfər təşkil edir

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin "Azərbaycanda səhiyyə, sosial təminat və mənzil şəraiti" adlı rəsmi statistik məcmuəsində məlumat verilib.

Statistik rəqəmlər Azərbaycanda həkimlərin sayının artdığını göstərir. Belə ki, həkimlərin sayı 2001-ci ildə 29 min nəfər, 2006-cı ildə 30 min 600 nəfər, 2012-ci ildə 31 min 400 nəfər, 2013-cü ildə 32 min 300 nəfər, 2014-ci ildə isə 32 min 400 nəfər olub.

Hazırda ölkəmizdə 566 xəstəxana fəaliyyət göstərir. Bu müalicə müəssisələrində 46 min 400 çarpayı var. Rəsmi neşrdə bildirilir ki,

2001-ci ildə xəstəxanaların sayı 735, xəstəxana çarpayılarının sayı isə 69 min 900 olub. Xəstəxana və xəstəxana çarpayılarının sayının azalması səhiyyə sahəsində islahatların və mərkəzləşdirmənin həyata keçirilməsi ilə əlaqədardır.

Azərbaycanın səhiyyə sistemində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi genişləndirilir

Səhiyyə Nazirliyinin "9103-Qaynar xətt" və "Elektron səhiyyə" xidmətlərinin iş rejimi gün ərzində vətəndaşlardan daxil olan müraciətlərin cavablandırılmasına və qısa müddətdə həllinə yönəlib.

Bu barədə AZƏRTAC-a nazirliyin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Məlumatda bildirilir ki, ölkənin istənilən bölgəsindən vətəndaşın zəngi, habelə müraciəti Səhiyyə Nazirliyinin bütün şöbələri və strukturları ilə sıx əməkdaşlıq çərçivəsində fəaliyyət göstərən həkimlərdən ibarət operatorlar qrupu tərəfindən dinlənir. Zəruri hallarda müraciətlər nazirliyin rəhbər şəxsləri tərəfindən cavablandırılır. Əsasən səhiyyə müəssisələrinin fəaliyyətinə dair məlumat, yeni ya-

şayış yeri üzrə poliklinikada qeydiyyat, tibbi arayışın alınması kimi müraciətlər üstünlük təşkil edir. Vətəndaşlar tibb müəssisələrinin bu və ya digər əməkdaşının göstərdiyi xidmət səviyyəsinin qənaətbəxş olmaması barədə də məlumat verirlər. Belə olan halda "Qaynar xətt" in əməkdaşları dərhal səhiyyə müəssisəsi ilə əlaqə saxlayaraq vətəndaşın müraciəti barədə məlumat verir və məsələni araşdırırlar. Ehtiyac olduqda müraciətin dəqiqləşdirilməsi məqsədilə xüsusi komissiya yaradılır.

Səhiyyə Nazirliyinin "Qaynar xətt" və "Elektron səhiyyə" xidmətlərinə daxil olan hər bir vətəndaş müraciəti həllini tapana qədər nəzarətdə saxlanılır. Hazırda "Qaynar xətt" in fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzərində işlər gedir, təkliflər hazırlanır. "Qaynar xətt" xidmətinə kifayət qədər müraciət daxil olur. Vətəndaşların zəng növbəsində dayanmaması üçün xüsusi proqram təminatının istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulub. Yeniliyin tətbiqindən sonra 9103 nömrəsi ilə əlaqə yarada bilməyən vətəndaşa "Qaynar xətt" xidmətinin əməkdaşı tərəfindən təkrar zəng ediləcək.

"İİV-ə testləşmə milli kampaniyası" başa çatıb

Ölkəmizdə İİV/QİÇS-lə mübarizənin gücləndirilməsi, insanların bu xəstəliklərə dair məlumatlandırılması, biliklərin artırılması, eləcə də yoluxma hallarının erkən aşkarlanması və profilaktikasının genişləndirilməsi, habelə İİV-lə bağlı stiqma və diskriminasiya hallarının qarşısının alınması məqsədilə Bakı, Sumqayıt və Şəkiddə təşkil olunan "İİV-ə testləşmə milli kampaniyası" yekunlaşıb.

Səhiyyə Nazirliyinin təşəbbüsü ilə avqust ayı ərzində keçirilən kampaniya çərçivəsində ölkənin iri şirkət və müəssisələrində çalışan 6489 nəfər könüllünün müayinəsi aparılıb.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, müayinələr əsasən iş yerlərində, istehsal prosesindən ayrılmadan 15-20 dəqiqə ərzində ekspress-test üsulu ilə həyata keçirilib. Ölkədə ilk dəfə icra olunan müayinələr İİV statusunu müəyyən etməyə imkan yaradıb.

Müayinələrlə yanaşı, Respubli-

ka QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin mütəxəssisləri tərəfindən zavod, fabrik və digər müəssisələrdə çalışan işçilərə testdən əvvəl və sonra İİV/QİÇS-lə bağlı məsləhətlər verilib, onlara maarifləndirici materiallar paylanılıb. Kampaniyada "Təmiz Şəhər" ASC-nin, "Safe Life" MMC-nin, "Delta Group" şirkətlər qrupunun, "Azərbaycan İstehsalat Birliyi"nin, "Bakı Tikiş Evi" ASC-nin və digər müəssisələrin işçiləri müayinədən keçiblər.

Eyni zamanda, Şəki şəhərindəki "Kanal-S" telekanalının qarşısında dayanan mobil İİV-ə könüllü müayinə və məsləhət məntəqəsinə sakinlər müraciət edərək pulsuz və anonim qaydada İİV-ə testdən keçmək imkanı əldə ediblər.

Qadınların, uşaqların və yeniyetmələrin sağlamlığının qorunması proqramına 25 milyard dollar vəsait qoyulacaq

BMT-nin baş katibi Pan Gi Mun qadınların, uşaqların və yeniyetmələrin sağlamlığının qorunması üzrə Qlobal Strategiyanın qəbul olunduğunu elan edib. Bu təşəbbüsün əsas vəzifəsi 2030-cu ilədək qadınlar, uşaqlar və yeniyetmələr arasında ölümlərin minimuma endirilmək, habelə onların sağlamlığının və rifahının möhkəmləndirilməsinə kömək etməkdir.

AZƏRTAC BMT-nin Xəbərlər Mərkəzinə istinadla xəbər verir ki, növbəti beş ildə proqrama 25 milyard ABŞ dolları qoyula-

caq.

Davamlı inkişaf üzrə Sammitdə dünya liderlərinin qəbul etdikləri yeni strategiya növbəti 15 il ərzində davamlı inkişaf sahəsində hədəf və vəzifələrə nail olmağın həyata keçirilməsinin tərkib hissəsidir. Sammitdə iştirak edən dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq təşkilatların və özəl sektorların nümayəndələri, alimlər və BMT-nin digər tərəfdaşları bu təşəbbüsü dəstəkləyiblər.

Pan Gi Mun deyib: "Bu gün mənim qürurla elan etdiyim qadınların, uşaqların və yeniyetmələrin sağlamlığının qorunması sahəsində global strategiya yaşamağa qabil və sağlam cəmiyyət qurmağa kömək edə bilər. Biz sübut etdik ki, tərəfdaşlıq çərçivəsində görülən iş konkret nəticələr verir. Mən də, bütün BMT sistemi də bundan sonra da aramızda olan ən zəif insanların həyatının qorunması və yaxşılaşdırılması üçün əlimizdən gələni edəcəyik".

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TİBB UNİVERSİTETİ

KAFEDRALAR ÜZRƏ AŞAĞIDAKI YERLƏRİ TUTMAQ ÜÇÜN MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Kafedranın müdiri:

- Ağ ciyər xəstəlikləri kafedrası - 1 yer

Kafedranın professoru (elmlər doktoru):

- Xarici dillər kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Kafedraların dosentləri:

- Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedrası - 1 yer
- II daxili xəstəliklər kafedrası - 1 yer
- Ortopedik stomatologiya kafedrası - 1 yer (0,5 vahid)

Kafedraların baş müəllimləri:

-- İnsan anatomiyası kafedrası - 2 yer

Kafedranın müəllimi:

- Xarici dillər kafedrası - 1 yer

Elmi Tədqiqat Mərkəzi

- «Eksperimental cərrahi» şöbəsi (kiçik elmi işçi) - 1 yer
- «Elektron mikroskopiya» şöbəsi (böyük elmi işçi) - 1 yer

Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlərin təqdim olunma müddəti elan qəzetdə («Təbib» qəzeti, 30 sentyabr 2015-ci il) dərc olunduğu gündən 30 gün keçməyəkdir. Sənədlər rektorun adına yazılmış ərizə ilə birlikdə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:

Bakı şəhəri- Az 1022, Bakıxanov küçəsi 23. Telefon: 597-43-23

Başgicəllənməsi və başağrısı damarların qocalmasının əlamətidir

◆ Son vaxtlar alimlər tez-tez belə bir fikir səsləndirirlər: “qocalıq gəncəşir”. Statistika görə, qocalığın ilk əlamətləri artıq 35 yaşında təzahür edir ki, bu da XX əsrin sonlarında olduğundan 15 il əzdir.

AZƏRTAC “newsland.com” saytına istinadla xəbər verir ki, həkimlər tez yorulub əldən düşməyi və dalğınlığı, yəni beyin hüceyrələrinin oksigen aclığını qocalmanın ilk əlaməti sayırlar. Hesab edilir ki, unutkanlıq və diqqətsizlik yalnız ahıllara xas xüsusiyyətdir. Həqiqətən də başgicəllənməsi və dalğınlıq çox vaxt beyin hüceyrələrində qan dövranının pozulması nəticəsində yaranan degenerativ dəyişikliklərin göstəricisidir. Belə halların əmələ gətirdiyi damarların qocalması prosesi 35 yaşında, hətta daha erkən yaşlarda başlaya bilər.

Çoxları başgicəllənməsinə və gözümüzün qarşısında peyda olan qara nöqtələrə məhəl qoymur. Təəssüf ki, belə yanaşma beyin toxumalarının oksigenlə təchizatını bərpa etmir. Hüceyrələrin hipoksiyası isə tədricən qocalma əlamətlərinin güclənməsinə gətirib çıxarır. Stress, alkoqol və nikotinlə zəhərlənmə, xroniki yuxusuzluq nəticəsində baş ağrıları, nəqliyyatda ürəkbulanma tutmaları, bəzən panik hücumlar yaranır.

İnsanlar adətən “möcüzə yaranan” preparatlara üz tutaraq, bu bəlanı bir həb ilə dəf etməyə çalışırlar. Damarların vaxtından əvvəl qocalmasının qarşısını almaq, Parkinson xəstəliyi, demensiya kimi problemlərdən yaxa qurtarmaq, beyinin işemik xəstəliyini, serebral arterosklerozun, beyində qan dövranının pozulması nəticəsində əmələ gələn digər xoşagəlməz fəsadların qarşısını almaq üçün çox az insan həkimə müraciət edir. Halbuki damarların qocalmasının qarşısını ilkin mərhələdə almaq real şəkildə mümkün məsələdir.

Həkimlər: Yuxusuzluq irsən keçir

Həkimlər yuxusuzluğun irsən keçdiyini iddia edirlər. Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, insanlarda yuxusuzluğun yaranmasında genetik amillər böyük rol oynayır.

AZƏRTAC Qazeta.ru saytına istinadla xəbər verir ki, tədqiqatın nəticələri “Sleep” jurnalında dərc olunub.

Statistikaya görə, Yer kürəsi əhalisinin təqribən 30-35 faizi bu və ya digər şəkildə yuxusuzluqdan əziyyət çəkir. Xroniki yuxusuzluq, yeni üç ay ərzində həftədə ən azı üç dəfə yuxunun pozulması yaşlı əhalinin 10 faizini əhatə edir. Bu hal qadınlarda daha çox müşahidə olunur.

Tədqiqatda iştirak edən 7,5 min insan alimlərin suallarını cavablandıraraq. Eyni zamanda, onların genetikası təhlil edilib. Məlum olub ki, yuxusuzluq qadınların 59 faizində, kişilərin isə 38 faizində irsən keçir.

Yaxındangörmə geni tapılıb

Görmə itiliyinə təsir göstərən amillərdən biri APLP2 genidir. Bu genin müəyyən variantı olan insan uşaq yaşlarında hər gün azı bir saat kitab oxuyubsa və ya xırda detallarla işləyibse, yeniyetməlik yaşında onda yaxındangörmənin inkişaf riski 5 dəfə artır. AZƏRTAC “Zee News”ə istinadla xəbər verir ki, Kolumbiya Universiteti nəzdindəki tibb mərkəzinin alimləri 14 min adamın məlumatlarını təhlil edərək bu qənaətə gəliblər. Alimlərin məqaləsi “PLoS Genetics” jurnalında dərc olunub.

Onlar müəyyən ediblər ki, APLP2 geninin mutasiyası uşaqlarda yaxındangörməni inkişaf etdirir. Bir şərtlə ki, onlar çoxlu qıraət edir, yaxud kompyuter monitoru qarşısında çox vaxt keçirirlər. Amma yeniyetmə tez-tez uzağa baxırsa, bu genin mutasiyası etmiş ələ həmin növü miopiya əmələ gətirmir.

Tədqiqat müəllifləri hesab edirlər ki, bu genin fəallığı zəiflədirsə, yaxındangörmənin inkişaf riskinin qarşısı alınar. Amma problem bundadır ki, APLP2 Yer kürəsi əhalisinin təqribən 1 faizində var, qalan hallarda yaxındangörməyə görə başqa genlər məsuliyyət daşıyır.

Hazırda alimlərə onların yalnız 25-i məlumdur. Əslində isə onların sayı bir neçə yüz ola bilər.

Dırnaqlarda olan ağ ləkələr ciddi xəstəliklərdən xəbər verir

Dırnaqlarda olan ağ ləkələrin səbəbini demək olar ki, hər kəs səhv bilir.

İnsanlar bu ləkələrin vitamin çatışmazlığı, dəmir və kalium azlığından qaynaqlandığını zənn edirlər.

Bəs əslində bu ağ ləkələr nədir? Bunların zərəri varmı?

Elmdə bu leykonixiya adlandırılır və bu ağlar bezi ciddi xəstəliklərdən xəbər verir.

1. Dırnaq göbələkləri, qazanlığı, kalsium çatışmazlığı.
2. Dırnaq batması, bezi dərmanların yan təsirləri (Nefrit).
3. Dırnaq içi iltihablaşma, Tiroit hormon çatışmazlığı (hipotroidizm).

Mən necə xoşbəxt idim

Mən necə xoşbəxt idim, nə qədər uşaq idim, Adını insan qoyan dəhşətli məxluqların Şeytan əməllərindən.

Tamam xəbərsiz idim.

Mən necə xoşbəxt idim, nə qədər uşaq idim, Bu vəfasız dünyamın kədərindən, qəmindən

Tamam xəbərsiz idim.

İndi çox şey dəyişib -

Mehriban simalara qüssə, kədər qonubdur, Heyat eşqi çağlayan gözlərdə qəm donubdur,

İndi çox şey dəyişib -

Elə bil vicdan sözü

Lüğətlərdən silinib...

Duz-cövrək ifadəsi

Gülünc bir kəlmə olub.

İndi çox şey dəyişib -

Yaxşı yaman olubdur.

Adını güclə yazan

İndi “Alim” olubdur.

İndi çox şey dəyişib -

Saxtakar xislətiylə,

Namərdə dəstəylə

Özgə qiyatəsiylə,

Ayaqda dolaşanlar

İndi başqa olubdur,

Gör necə büsat olubdur.

Kaş heç böyüməyeydim,

Namusunu, adını

Torpağını, daşını

Şuşamı, Laçınımı

Dollarlara satdıran,

Simasız insanları, o mənfur alçaqları

Kaş heç mən görməyeydim,

Kaş heç böyüməyeydim.

İndi kədər içində, gör nəylə sevinirəm,

Nə yaxşı ki, dünyada

Gözəl əməlləriylə,

Dosta dəyərləriylə

Düzlüyə xidmət edən,

Mərdliyə hörmət edən,

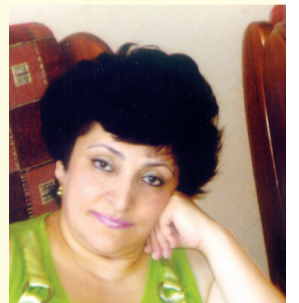
Sözünü üzə deyən

Yaxşılar da yox deyil,

Yaxşılar da yox deyil....!

İradə RZA,

Xarici dillər kafedrasının müəllimi

Etibarsız sayılır

Hacıyev Elşən Əlixan oğluna 2001-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən müalicə işi fakültəsinin həkim-terapevt ixtisası üzrə verilmiş diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin II kurs, 256^a qrup tələbəsi Xəlilova Sürəyya Namik qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Əliyeva Nurlana Vilayət qızına Nəsimi RPI tərəfindən verilmiş şəxsiyyət vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin I kurs, 9^b qrup tələbəsi Namazova Aişə Adil qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin V kurs, 143^a qrup tələbəsi Quliyev Ceyhun Oruc oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın münvəyi üst-üstə düşməyə bilər. Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet “Təbib” qəzetinin kompyuter mərkəzində yığılır, səhifələnilir, “Bəxtiyar-4” İKŞ-də çap olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 100
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 4000
Sifariş: 263